

REINASTEREA

Biblioteca Universității

Cluj

ORGAN NAȚIONAL-BISERICESC SĂPTĂMÂNAL

Abonamentul anual: 400 Lei.

Director: Dr. I. MATEIU

Redacția și Administrația:
Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 3.

Cenzurat.

† Protopopul TEODOR HERMAN

S'a prăbușit încă un stâlp al ortodoxiei românești din cuprinsul Eparhiei noastre. Căci protopopul pensionar din Dej, care a închis ochii pentru totdeauna, s'a remarcat o viață întreagă prin lupte nesfârșite și biruințe însemnate, datorite cu înaltă bucurie bisericii și neamului său, în vremuri grele de cruntă prigonire dușmană.

Generația de azi a Clerului, care trăiește în condiții politice radical schimbate, trebuie să cunoască, fie și mai sumar, figurile marilor predecesori de odinioară, spre a-și da seama de vrednicile lor, a le cultiva amintirea și a duce mai departe tradiția unui idealism sănătos, ce a încălzit sufletul lor în atâtea decenii de furtuni cutropitoare.

Protopopul Teodor Herman a fost un luptător neîntrecut, în cea mai deplină accepție a cuvântului. Temperament vioiu, inimă caldă și voință neînfrântă, el s'a aruncat de tânăr în vâltoarea frământărilor religioase și naționale, reușind să se impună atențiunii arhiepiscopiei din Sibiu, care l-a înălțat repede la demnitatea de protopop al Dejului.

Pe atunci, ortodoxia noastră era acolo aproape inexistentă, iar spre nord ducea o viață chinată, vecină cu agonia muribunzilor. În astfel de împrejurări era nevoie, în adevăr de credință și optimism exagerat, spre a îndrăzni să pornești la munca sisifică de nouă înjghebare și întărire a ortodoxiei atât de oropsite și disprețuite. Numai așa se pot explica faptele, cu totul neobicinuite, pe cari le-a săvârșit conștiința trează și energia ziditoare a omului, profund atașat cu toate fibrele simțirii de rosturile înalte ale bisericii în viața neamului nostru. Așa au luat ființă, dintr'o impresionantă pasiune de creație, parohia din Dej și frumoasa ei biserică, înfruntând sărăcia

credincioșilor, perzecuțiunile autorităților maghiare și perfidiile uniate. Urmând un plan sistematic de muncă, el a pășit mai departe la înființarea unei număr respectabil de parohii în protopopiatul său, întărindu-l, pas cu pas, prin aceste cetăți ridicate cu îndrăzneală pe văile celor două Someșuri catolice.

Animator fără preget, el a știut însuflă un popor, stors de mizerii și înghenunchiat de dușmani, spre a-și înălța biserici și școli, iar simultan s'a îngrijit să aibă preoți și învățători cât mai devotați misiunii lor sfinte. Disciplinat, cinstit, și sever el n'a întârziat să impună aceste condițiuni de existență tuturor subalternilor săi, fiind perfect încredințat că ele sunt virtuți, cari asigură izbânda în orice împrejurări.

Și nu s'a înșelat în prevederile lui. Prin perseverență în sfaturi și control, preoții și învățătorii din acest protopopiat, s'au apropiat treptat de nivelul celor mai buni frați de muncă din arhidieceza sibiană.

Dar una din paginile cele mai sbuciumate ale vieții sale, este lupta neodihnită cu uniații, cari l-au dușmanit de moarte. Conștient de drepturile imprescriptibile ale bisericii ortodoxe, Teodor Herman le-a apărat cu demnitate și elan în fața numeroșilor dușmani, printre cari cei mai perfizi erau „frații” din cealaltă strană. A rămas celebru în analele noastre războiul, ce l-a purtat timp de 30 ani cu uniații din Secătura, porniți la distrugerea credincioșilor ortodocși și acapararea bunurilor lor, dar care s'a isprăvit prin victoria deplină smulșă de ai noștri.

Aceeași acțiune rodnică a dus-o până departe în Maramurăș, unde din încrederea Arhiepiscopiei, a contribuit în cea mai largă măsură la înființarea celor dintâi parohii ortodoxe din Săcel și Dragomirești, devenite

astăzi două forturi puternice ale credinței strămoșești în țara lui Dragoș-Vodă. Dar Teodor Herman s'a manifestat cu aceeași ardoare și în ordinea vieții noastre naționale și culturale, slujind cu pricepere idealurile sacre ale neamului românesc.

România Mare, a cărei înfăptuire miraculoasă a salutat-o cu nemărginită emoțiune, i-a oferit — în mijlocul unor decepții — și două satisfacții morale: una alegerea lui ca senator în cel dintâi Parlament al tuturor Românilor, și alta conferirea marelui distincții de econom-stavrofor, de către P. Sf. nostru Episcop Nicolae, cu ocazia aniversării celor 80 de ani din luna Mai a. c.

Înconjurat de iubirea păstorilor săi și de recunoștința Eparhiei, protopopul Teodor Herman a luat drumul vecinicii, cu conștiința împăcată că n'a viețuit zadarnic pe acest pământ.

Biserica și neamul îi vor păstra o amintire neuitată, punându-l înaintea generațiilor de azi și de mâine, ca o pildă a virtuților, ce onorează în orice timp pe aleșii slujitori ai altarelor românești.

I. M.

„Ori ce muștrare la ceasul ei nu pare că e de bucurie, ci de întristare; dar mai pe urmă dă celor încercați cu ea roadele păcii și ale dreptății.”

Evrei, 12, 11.

O apreciere episcopescă.

— Adresa către protopopul Clujului. —

Vrednicul nostru protopop al Dejului, Teodor Herman, retras în pensiune după o activitate de 50 de ani, a trecut azi la cele eterne și va fi înmormântat Joi în 5 Septembrie.

Te poftim ca în numele meu personal și al Consiliului eparhial, să conduci funerariile răposatului în deplină și bună înțelegere cu protopopul actual Zaharie Man, și să ții panegiricul, scoțând la iveală marea lui dragoste către biserica strămoșească, înființarea parohiei Dej și zidirea bisericii din Dej, cum și alte vrednicii, cari îi fac numele nemuritor. El ne-a dat mare sprijin și ajutor la reînființarea parohiilor prime ortodoxe din Maramurăș, Săcel și Dragomirești, — el a înființat mai multe parohii noi în Dej și ei a mântuit cauza credincioșilor noștri din Săcătura din ghiarele celor ce voiau să o acapareze.

Om disciplinat, corect și sever față de sine și de alții, a fost unul din cei mai vrednici și merituosi protopopi ai Ardealului.

Despre ora când se încep funerariile vei lua contact telefonic cu Dejul și vei fi la timp acolo.

Cluj, la 3 Sept. 1935.

Cu binecuvântare

ss. NICOLAE, Episcop.

„Aduceți-vă aminte de mai marii voștri, cari v'au grăit cu cuvintele Domnului, și le urmați credința.”

Apostolul Pavel.

Preotul și sesiunea parohială.

Știm cu toții situația în care se găseau preoții noștri din Ardeal, în trecut nu tocmai îndepărtat. Cele mai mari „venituri” le formau: ziua de lucru, ferdela, puiul de găină, delnița de lemne, câteva litre de vin toamna; după regiune sau obiceiul îndătinat. Cu timpul, statul maghiar a adăogat și „congrua”, pentru care pretindea pregătirea specială și mai ales „matura”. Multă vreme bieții preoți ardeleni nu se deosebeau deloc de credincioșii lor; rar unde se vedea câte un anterior vechiu de lână, negru sau înroșit de soare. Cui îi dădea mâna să se îmbrace nemțește? Iar drept „gospodărie”: un cal, o căruță veche, o vacă ori ceva oi, — câți

aveau și de acestea! — Ce-au făcut, ce nu acești preoți ai trecutului, dar ne-au dat atâția fii luminați, conducători ai Neamului de mai târziu: Goga, poetul Coșbuc etc.

Statul nostru nu ne-a pus nici odată întrebarea în mod categoric: voiți menținerea sesiunilor parohiale sau să vi se ia, iar în schimb să vi se dea *salar* („nu ajutor”), ca oricărui funcționar? Ci chestiunea am discutat-o noi preoții în conferințe, cercuri pastorale etc.

Oricât s'ar spune că poți împăca aceste două slujiri: a lui Dumnezeu și a marelui gospodărie eu socotesc că-i peste putință! Foarte bine a grăit P. Sf. Sa Episcopul nostru: „Preotul

care n'are o vacă nu-i preot". Un adevăr indiscutabil, o poruncă, aș putea spune. Dar dela o vacă, o „mică gospodărie, o grădină” — cum spune păr. Tomuş — până la „vite bune de soi, cereale alese, plante de nutreț, servitori angajați, apicultură” etc., cum dorește frăția Sa este o distanță grozavă.

Este vorba de sesiunea parohială și marea gospodărie în viața preotului. Odată stăpân pe 32 jug. și încă o „tablă” — două, cumpărate sau moștenite, preotul va trebui să le administreze. Pentru acestea ce se cere? Cel puțin 2 boi, dacă nu 4, 8 sau zece, cai, vaci, oi, care, căruță, pluguri etc. Hai să zicem că toate-s date pe mâna servitorilor, iar preotul din când în când se va plimba pentru a inspecta mersul gospodăriei. Într'un an de zile, sunt sigur, carele preotului vor avea 8 roate de opt feluri, căruța la fel, vitele ca vai de ele, cereale nici pentru strictul necesar. Pentru că o gospodărie întinsă cere fără discuție: scularea la ora 4 dimineața, culcarea la 10 (excepție 2—3 luni de iarnă), supraveghere continuă, muncă, nu simplă supraveghere și „inspecție”. Întors dela ogor Sâmbătă seara, preotul Duminecă va trebui să intre în biserică sdrobot, și ce e mai mult, nepregătit, ca și ascultătorii lui. Dintr'un trup sdrobot de oboșală, mun-

cit din greu, certat cu argații, nu vei putea scoate o predică bună, chiar dacă e vorba de-un geniu al amvonului. „Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și toate celelalte se vor adăoga vouă”, spune Mântuitorul în încheierea cuvântării despre nimiciția bunurilor pământești (Mat. VI). Nu voiesc să aduc în comparație viața austeră a Mântuitorului sau a sfinților Apostoli; ar însemna un idealism ne mai întâlnit astăzi, când cerințele societății din juru-ne sunt atât de mari. Dar mă opun din răsuperi gospodăriei în stil mare, care răpește preotului toate cele 6 zile de lucru, nelăsându-l nici să răsfoiască o biată gazetă, decât când plouă... O biserică model și cercetată de enoriași, casă parohială model, o vacă, o grădină în fine și alte lucruri mai mărunte, vor încununa pe preotul devotat misiunii celei mai înalte.

Sesiunea parohială? Moșia? Va putea foarte bine să o dea în parte, fără perspective de pagubă materială și fără să i se răpească 99% din zilele de lucru. Și departe de-a fi un trândav, preotul se va mulțumi cu lucrul și grija celor mărunte, de mai sus, după ce pe planul întâi vor fi cum am zis: biserică, predica, ierurgiile, catehizația.

Pr. ANDREI EFTIMIE

Românii maghiarizați din Săcuime.

— Cum pot fi recâștigați? —

(Urmare și fine)

După cele expuse în numărul trecut, trec la mijloacele prin cari s'ar putea readuce românii maghiarizați.

Pasul prim ar fi câștigarea simpatiei față de poporul român și încredere în conducători. Până nu atingem acest scop, nici vorbă nu poate fi de reromânizare, deoarece și-au pierdut conștiința națională și conducătorii săcuilor au avut

grija să pună poporul român într'o lumină destul de întunecată.

Rolul principal în etapa aceasta primă îl are preotul și învățătorul. Însă e o mare greșală a crede, că oricare preot sau învățător poate implini acest rol. Nu slujba bisericească pe care nu o pricepe, și de care s'a înstrăinat, și nici învățarea limbei române nu-i desvoltă sen-

timentele de simpatie, ci educația sufletească ce o va primi dela preot și învățător. Preotul și învățătorul trebuie să fie adevărați psihologi a ști prinde și momentul și modul de tratare, să le fie îndrumători desinteresati la tot pasul, și să le îmbrățișeze toate interesele de orice natură, familiare, sociale și economice. Acești preoți și învățători prin o cultură și rutină socială deosebită trebuie să se ridice în autoritate deasupra colegilor săcui, căci numai atunci vor fi în stare a susține interesele poporului, atât în comună cât și înaintea autorităților, și numai cu acești preoți și învățători se poate mândri poporul. Mândria joacă un rol important în viața poporului săcuiesc și cine îl cunoaște bine știe, că în cele mai multe cazuri mândria îl împinge la acțiune.

Deci să se dea săcuimei cei mai buni preoți și învățători cu cunoștința limbei maghiare, să se pretindă dela dânsii muncă serioasă și cinstită, dar în schimb să fie retribuiți pentru a-și putea crește familiile și menține prestigiul.

Pe lângă educația de rededeptare, începută de preot și învățător, are o mare importanță sprijinul moral și material, ce trebuie să-l primească românii maghiarizați din partea statului la creșterea copiilor și anume:

a) Școala primară trebuie să fie gratuită.
b) Atât biserică cât și preotul trebuie să fie în cea mai mare parte întreținuți din fondurile statului.
c) Copiii mai talentați ai românilor maghiarizați trebuie creșcuți gratuit în școli de stat secundare și profesionale, pentru a deveni intelectuali, și aju-

tați din partea statului de a se plasa tot în săcuime ca funcționari, industriași și comercianți. Aceste elemente intelectuale românizate vor fi adevărații rededeptători ai conștiinței naționale, cari prin familiile lor vor ști să pătrundă mai adânc în sufletul părinților, fraților și altor rudenii, decât oricine altul străin.

În toate ramurile economice și financiare trebuiesc cu preferință sprijiniți, pentru a se întări materialicește.

În acest scop statul ar fi dator ca prin organele sale oficiale să le stea în ajutor de a-și înființa bănci populare, cooperative, izlazuri, etc. etc., pentru a se ridica din inferioritatea de până acum față de săcuii adevărați. Dacă vede poporul că preotul, învățătorul, notarul, pretorul, agronomul, administratorul financiar, prefectul și guvernul, toți lucrează pentru ridicarea sortii sale, își schimbă întreaga structură sufletească și își câștigă acea putere de conștiință de a cuteza și de a avea plăcere a se declara iar român. Dacă nu primește acest sprijin, nu va simți necesitatea desmembrării sale din majoritatea săcuilor, pentru a deveni minoritar neajutat și persecutat de săcui.

O altă condiție e introducerea unei administrații favoritoare celor de origine română. Nu înțeleg o lege administrativă aparte, căci știu că aceasta nu se poate, înțeleg însă o siliță a conducătorilor din administrație, de a ajuta și ridica prestigiul populației de origină română. Administrația are nenumărate ocazii de a contribui cu acest ajutor prin ajutarea școlii, bisericii, prin sprijinirea și buna îndrumare a orga-

FOILETON

Insemnări bisericești din comuna Sebeșul-de-sus.

Culese de: I. MATEIU

(Urmare)

4. Pe un al doilea exemplar de Evanghelie dela București din 1760:

— Această sfântă și dumnezească Evanghelie o am cumpărat eu popa Nicolae dela Luca și este a mea cumpărată cu 15 florini vonași și cine sar ispiti să o fure sau să o înstrăineze să fie supt blestemul sfinților părinți 318 dela Nichia. În anul Domnului 1763 și eu am scris în luna lui Ianuarie 11 zile. Scrisam eu Oprea Stanovici zugravul din Sebișu de sus.

5. Pe un Penticostar dela Râmnic din 1743:

— Scrisam eu Filimon Oprii Curtean din Șăbișu de sus luna lui Aprilie cinci zile la anul 1803.

— Și în anul 1803 sau legat această carte a doua oară în luna lui Aprilie în 3 zile.

— Popa Ion cel bătrân, popa Ion, popa Ion cel tinăr.

— Acest sfânt și dumnezeesc Penticostar este al Bisericii noastre a Șăbișului de sus în luna lui Iunie 24 de zile.

— (Rețetă) Pentru incuietură: adion, efrati, pitre, efision.

— Lazar Curtean titor 1854.

— Scrisam eu Lazar Curtean nepotul lui Filimon Curtean luna lui Aprilie 23 de zile anul 1854.

— Acest Penticostar lau vândut popa Mușat cu 3 zloți... leat 7251 (1743).

— Anu Domnului 1762 să se știe precum că această sfântă și dumnezească carte anume Penticostar sau dat de pomană Bisericii noastre a Șăbișului de sus până va fi satul și biserica noastră la hramul sfinților apostoli Petru și Pavel de robii lui Dumnezeu ieromonah Bogoslov, ieromonahia Damaschina, Radul, Ana ca să le fie pomană în veci și la tot neamu lor dela Porcești și oricine va mărturisi cuvântul lui Dumnezeu de pre dânsa să fie slobod numai cu treabă și cu socoteală bună, iară ori cine ar îndrăzni a o vinde sau a o cumpăra sau a o fura sau a o muta unii ca aceia să fie afurisiți și anatemiști de trei sute și optsprezece părinți sfinți dela soboru dela Nicheia. Mai 7 zile și fiind preoți bisericii popa Toma și Ion.

— Scrisam eu Aron Mânduc dascăl 22 Aprilie 1862.

Acest Penticostar iaste al Bisericii noastre a Șăbișului de sus. Ioan Mânduc 1856 crâsnic.

6. Pe un Mineiu (luna Iunie) dela Râmnic din 1780:

— Popa Ion Bobanga cel tinăr anul 1792 de când mam făcut preot în țara ungurească la Arad fiind de ani 35 și însurat de ani 25. (?)

— Pre popa Ioan Duhovnicul cel nou săl fie Dumnezeu să ne mai dea câte o prescură și câte un ban nouă diecilor dacă vom veni la biserica în toată ziua.

7. Pe un Mineiu (luna Iunie) dela Râmnic din 1780:

— Acest Mineiu este al Bisericii noastre a Șăbișului de sus scrisam în 23 Iunie 1838 fiind preoți Popa Ioan Dordun duhovnicul și popa Mateiu Floare și popa Ioan Mânduc cel mai tinăr, hramul sfinților apostoli Petru și Pavel pre cari totdeauna săi lăudăm și pre Domnul săl rugăm ca lor să le grăiască și pre noi să ne ferească de primejdii și de scârbă de osândă și de muncă.

— Preoți au fost trei: unul popa Ioan cel mare altul popa Mateiu cel mijlociu altul popa Ioan cel mai mic scrisam eu Iunie 3. 1833. Bun voitoriu peana ra, cerneala slabă mâna nu o știut bine scrie. Amin. Bucurenciu.

nizațiilor economice, prin silința de a crește dintre românii maghiarizați oameni de conducere: primari, consilieri comunali, casieri comunali, agenți fiscali, picheri etc. A-i preferi la câștigarea permiselor, a brevetelor industriale și comerciale, la licitațiile publice și în exploatare. Cum zic, administrația are sute și sute de ocazii de a putea da ajutorul moral românilor maghiarizați atât în colectivitate, cât și în particular. Și aci însă e lipsă de cei mai buni funcționari, cari prin pregătirea și rutina lor superioară vor ști să afle calea, ca în cadrul legilor să-și poată ajuta neamul. De aceea amintesc ca în cadrele legilor, deoarece administrația lucrează prin consilii, cari în județele săcuesti sunt compuse din minoritari, cari vor pune mari piedeci funcționarilor și numai prin o dibăcie deosebită vor putea învinge piedecile puse din partea consiliilor comunale și județene.

Un alt mijloc ar fi propaganda culturală din partea oamenilor de știință, cari vor ști să ridice interesul ascultătorilor, și cari se pricep a vorbi la înțelesul țaranului. În cadrele acestei propagande intră și răspândirea cărților literare, scrise în limba maghiară pentru a le simți și îndrăgi. Această literatură trebuie să fie ușoară, sentimentală sau distractivă și frumoasă. Materialul istoric trebuie redactat la priceperea țaranului, episoade înălțătoare din suferințele și gloriile neamului. Pentru această literatură nu e potrivit oricare scriitor, ci numai cei aplicați spre literatura populară. E de lipsă strângerea în colecțiuni a celor mai frumoase cântări, jocuri și cusături românești și răspândite în popor prin

învățarea lor la școală și la aduși. E nevoie de cât de multe producțiuni artistice, fie prin grai viu, fie prin cinematografe și radio etc. etc.

*

Precum vedem din cele expuse mai sus, propaganda pentru readucerea românilor maghiarizați trebuie să fie îmbrățișată în toate ramurile de viață, educație, administrație, economie, industrie, comerț, cultură și politică socială. La așa o muncă nu e de ajuns acțiunea unui minister, ci e lipsă de un program stabilit prin colaborarea tuturor ministerelor, și executat de persoane specializate în chestii minoritare.

În linii generale acestea sunt părerile mele asupra problemei de românizare, câștigate dintr'o experiență lungă în mijlocul Săcuilor, cari executate cu tact și treptat, cred că vor da roadele cele mai frumoase, deși nu pentru noi cei de azi, ci pentru viitorul frumos pe care-l visăm și așteptăm cu toții.

În fine socotesc că înainte de a porni această acțiune, trebuie însărcinat un specialist să studieze chestia la fața locului și să statorească în cari comune s'ar putea începe mai curând acțiunea de românizare, căci problema diferă dela comună la comună. În unele comune chestia e mai ușor, în alta mai greu de rezolvat. Depinde de împrejurările locale și anume de gradul de maghiarizare a românilor, de influința oamenilor de conducere, de starea materială a poporului, de puterea organizațiilor culturale și economice în cari sunt încadrați.

Odorhei, Septembrie 1935.

I. N.

Crucea în Tribunalele.

Sufletul oricărui bun român tresaltă de bucurie atunci, când vede afirmându-se, prin vorbe și fapte, ceea ce este caracteristic credinței și aspirațiilor acestui vrednic popor; dar încercă o adâncă mâhnire atunci când observă că această dreaptă năzuință este împedecată sau denaturată în calea sa spre desăvârșire.

Vitregiile trecutului au îngăduit prea puțin dezvoltarea specificului național, care a fost împedecat să se afirme fie din lipsa unei îndrumări sistematice și unitare, fie din cauza asupririlor altor popoare ce prin cuceririle lor căutau să rupă linia dreptei sale dezvoltări, și să-i impună „prin intrigă și silă“ tot felul de adausuri, cu cari nu s'a împăcat și nu trebuie să se împăce nici odată un popor, care vrea să trăiască prin propriile sale creațiuni.

Astăzi, mai ales, când puterea Românilor este organizată într'un Stat Național, liber și destul de puternic spre a-și afirma voința sa așa după cum îl chiamă „vocea sânelui“ și îl sfătuește chemarea tainică a credinței în care a crescut, nu ne mai este permis a lucra la întâmplare și a îngădui să se permanentizeze urmele, ce simbolizează trufașa afirmare a asupritorilor de veacuri a acestui bun și prea îngăduitor popor.

Cine a trecut pe străzile și prin grădinile publice a atâtor orașe ardelenne, a putut vedea cum în pofida stăpânirii românești se mențin încă atâtea statui de ale asupritorilor și *protectori ai asupritorilor...* precum și diferite embleme între cari nu lipsește „monstrul bicefal“, emblema defunctei împărății

austro-ungare.

Ceea ce vreau însă să spun, în legătură cu această idee este o chestiune, ce privește mai deaproape și Biserica noastră dreptmăritoare.

Asistând la un proces, ce se desbătea la tribunal, nu mică mi-a fost surprinderea când am văzut pe masa comisiei de judecată, de unde nu lipsește, și nu trebuie să lipsească Crucea, simbolul creștinismului, a eternului Adevăr ce a fost propovăduit lumii de Mântuitorul Hristos, aceasta era reprezentată printr'un „*crucifix*“, adevărat în forma obicinuită în biserica *romano-catolică*, o statueta de metal fixată pe cruce.

Care este neajunsul acestui fapt?

Aceste „*crucifix*“-uri sunt rămase dela vechiul regim unguresc de tristă memorie, care — se știe — prin biserica romano-catolică căuta să înstrăineze sufletul poporului român, pe care îl stăpânea aici în Ardeal prin teroare, impunându-i forme străine de credință și aspirațiile sale naționale.

Așa se explică că aceste „*crucifix*“-uri s'au generalizat la toate instanțele de judecată de pe întreg teritoriul românesc supus dominației ungare.

Avându-se în vedere aceste infiltrațiuni tendențioase în viața poporului român, cred că este numai o scăpare din vedere din partea oficialității reprezentative a Statului român, că până în prezent, deși au trecut atâtea ani dela unirea Ardealului cu Patria Mamă, nu au fost înlocuite aceste „*crucifix*“-uri cu Crucea specifică a Bisericii ortodoxe, pe care statul ungar din *motive politice* a căutat prin bi-

8. Pe un Mineiu (luna Noemvrie) dela Râmnic din 1778:

— 1807 septembrie 8. Aceste sfinte și dumnezești Minee sau cumpărat și sau adus de răposatul și vrednicul între preoți popa Ion Bobanga cel bătrân și cu fiul său popa Ion cel tinăr, roabele lui Dumnezeu eria Maria, crița Stana și Dumnezeu săi pomenească.

— Popa Ion cel bătrân și cu fiul suu popa Ion cel tinăr au cumpărat aceste sfinte și dumnezești cărți 1792 Oct. 9.

9. Pe un Mineiu (luna August) dela Râmnic din 1708:

— În 11 Iulie în anul 1852 a vint împăratul Iosif fiind el numai de 20 de ani în Sibiu și în 12 au mers la răuavadului și în 13 și în 14 au petrecut tot în Sibiu și în 15 au plecat la Brașogu. Aron Mânduc.

— Această sfântă și dumnezească carte Mineiu sau cumpărat de robii lui Dumnezeu popa Ion Bobanga cu fiul său popa Ion 1809. Septembrie 1.

10. Pe un Triodion dela Râmnic din 1761:

— Scrisam eu Filimon Curteanu din Șăbișu de susu 1798.

— La anul 1804 am scris luna noemvrie 3. popa Ion cel tinăr.

— 1848 Iulie sau fost bătut Muscalii cu ungurii la Turnu roșu și până la graniță în Răuavadului.

— Să se știe și să se povestească că la anul 1814 Ianuarie 30 au fost nevoie mare care nau fost dela începutul lumii că sau bătut nemții cu franțozii, fiind jude Toma Stoica, popa Achim, popa Ion, popa Toma.

— Să se știe și să se pomenească că la anul 1809 luna Febrarie 30 (!) sau început răzmerița mare care nu sau mai pomenește și au prinsu la cătane și au fugit oamenii mai toți în țara rumânească, fiind jude Achim Radu, jurați Mateiu Dordun, Antonie Florea, Toma Barbu popii, Niculae Popa, Toma Tatului, pargari Toader Frima(?), Dumitru Tomii lui Lazăr și sau bătut nemții și muscalii cu franțogu și au fost bucatele grâu ferdela cu tri florinți și cucuruzu cu doi și ovăsu cu un zlotu și vinu copu cu patru petaci și răchiu fărtaiu cu un sfațu. Și au fost preoți: popa Achim, popa Ion Bobanga cel tinăr popa Toma Zaharie.

— Ereul Ioan am scris 1837.

— Să se știe și să se povestească că la anul 1811 martie 9 au fost cucuruzu ferdela cu zloți 8 și grâu cu zece zloți și ovăsu cu patru zloți și sau bătut muscalii cu turcii patru ani și au eșitu

vite din țara rumânească pe vamă fără lazaret. Popa Achim, popa Ion, popa Toma.

11. Pe un Ciaslov fără foaie de titlu:

— Acest ciaslov este al meu alui Toaderu din Ogna Sibiului și cine sa întâmpla săl fure să fie afurisit de trei sute și optsprezece sfinți părinți. Scrisam eu Toaderu în luna lui Februarie în zile 7 anul 1780.

Mai jos: Lam cumpărat eu Maxim dela Șebișul de sus al popii Mateiu din scaunul Tălmașului dela Toader din ogna Sibiului pe sama mea ca să mi fie de rugăciune și de mângăiere sufletului meu celui scârbit și cine lar fura sau lar afla furat sau lar lua cu silnicie sau pierdut săl mărturisască al cui zice la acela al cui iaste și rugăciunile acestei sfinte cărți săi fie de folos.

12. Pe un Mineiu (luna Februarie) dela Buda din 1805:

— Acest Mineiu este al Bisericii noastre al Șebișul de sus de luna lui Februarie și am scris întâia zi a lunii lui Martie anul 1837 și cel ce ar îndrăzni al înstrăina să fie supt osânda rugăciuni ce se află întrânsul

(Va urma)

Cețiți și răspândiți „Viața Ilustrată“

serica romano-catolică să o u-surpe, și i-a și reușit în parte creînd elementul disolvant al națiunii române: biserica unită, care a adoptat și primește cu frenezie toate formele străine atunci, când ele au fost și sunt transmise prin mijlocirea bisericicii catolice.

Dacă până acum s'a menținut această regretabilă scăpare din vedere, a o tolera și pe mai departe înseamnă o abdicare dela *prestigiul național*, care ne impune să primeze și să se afirme numai formele și

manifestările caracteristice vieții noastre naționale.

În concluzie, — și credem că nu va întârzia prea mult — cerein ca aceste „crucifix“-uri să fie înlocuite cu *Crucea drept-credincioșilor*, simbolul vieții în care s'a născut și a crescut Neamul Românesc, aceea pe care a văzut-o din generație în generație strălucind pe masa sfântului Altar, când s'a chemat numele și s'au înălțat cu evlavie rugăciuni către Judecătorul suprem, creatorul și stăpânul nostru.

Pr. SOFRONIU BULZ, profesor.

INFORMAȚIUNI

Sărbătorirea dlui Al. Lapedatu. În ziua de 30 August c. a fost sărbătorit la Brașov, cu ocaziunea zilei onomastice, dl Al. Lapedatu, Ministrul Cultelor și Artelor. Serbarea organizată spontan, a reunit în cetatea de sub Tâmpa intelectualii numeroși din toate părțile Ardealului, cum și din Capitală, veniți să-și manifeste stima și dragostea față de bărbatul de stat cu atâtea merite reale în opera de consolidare a României întregite. După o serie de discursuri omagiale, a vorbit la sfârșit sărbătoritul, arătându-și recunoștința pentru simpatia de care este înconjurat, și zăgrăvind căile pe cari a înțeles să meargă o viață întreagă de muncă și onestitate, spre a fi folositor Țării și neamului.

Ne asociem și noi din toată inimă, la această sărbătorire, fiindcă dl Al. Lapedatu nu este numai un fruntaș și cititor al Eparhiei noastre, ci și conducătorul de al cărui nume se leagă pe veci organizarea unitară a Bisericii naționale ortodoxe.

O faptă vrednică de imitat. Protopopul onorar Nestor Manciu din Ocolişul-mare, s'a prezentat Luni la 2 Sept. a. c. înaintea Arhiepiscopului său și i-a înmănat 10.000 Lei numerar și efecte ca adaus la fundațiunea de 50.000 Lei făcută în anul 1929, pentru ajutorarea meseriașilor români ortodocși din Munții-Apuseni.

Împlinise anume veteranul protopop vârsta de 87 ani în aceeași zi și a voit să facă un prinos de mulțumită către Dumnezeu, care l-a învrednicit să ajungă această zi.

După binecuvântarea arhiepiscopului s'a depărtat și plecat la ale sale, cu promisiunea solemnă, că va mai economisi câte ceva an de an, mai ales că fundațiunea originală a fost în depunere la bănci, din care se pierde o parte în urma legii conversiunii.

Fapta creștinească nu are nevoie de nici un comentariu.

Tinerii slujitori ai altarului pot lua exemplul dela acest frate mai mare al lor. X. X.

Din predica unui paroh din Cluj. Trecând la cele vecinice un medic de aici, fără să fi avut soție și copii, a lăsat o avere de 8 milioane Lei, în realitate, aur și numerar, care se

va împărți între cei 3 frați și 2 surori ale răposatului medic.

„Luând cunoștință preotul nostru de parohie, — în cuvântarea rostită, — a spus fraților și surorilor că au avut parte de un frate chivernisitor, dar averea ce le rămâne e grevată cu o datorie, — de a-i eterniza acum ei numele prin vre-o faptă creștinească.“

Pasagiul acesta a făcut o impresie extraordinară asupra publicului asistent, dar nu se prea vedea de pe fața jalnicilor frați și surori, că vor urma sfatul preotului.

Întrebăm noi, oare nu era mai indicată povăta pastorală până decedatul era în viață? Oare de câte ori l-a cercetat preotul pe acest om până era în viață și să-l facă atent de zisa Scripturii: „Privighiați, că nu știți ziua și ceasul când Fiul omului vă va chema.“

Dacă preoții noștri ar înțelege să se întrețină cu credincioșii și să le atragă luarea aminte asupra datorințelor lor față de Dumnezeu, față de biserică și față de sufletul lor, — predici de conținutul cel semnalat — n'ar mai fi nevoie, și nu ar închide ochii mulți intelectuali, chiar prea mulți, fără să se fi mărturisit ori împărțit cu sf. taină a cuminecăturii.

Cine are urechi de auzit să audă. X. X.

Mutarea Episcopiei dela Caransebeș. De câteva luni zărele din Capitală se ocupă mereu de mutarea Episcopiei noastre la Timișoara, găsind-o necesară și utilă intereselor ortodoxe din Banat. Atâția reporteri tineri tratează însă problema în necunoștință de cauză, mulțumindu-se cu redarea unor păreri individuale. Adevărul este, că aici are cuvântul Congresul național-bisericesc, de acord cu adunările celor două Eparhii a Aradului și Caransebeșului, căci e vorba de modificări teritoriale și de transferarea sediului episcopal dintr'o eparhie în alta. Hotărârile ce se vor aduce trebuie să fie cu-

prinse într'o lege votată de Parlament, spre a avea deplină tărie. Dacă terenul va fi bine pregătit și factorii cu cădere se vor pune de acord, se va ajunge de sigur la soluțiunile cele bune, dorite de biserica întreagă.

Pelerinajile la Maglavit. Dela vedeniile avute de ciobanul Petrache Lupu, afluența credincioșilor și curioșilor spre Maglavit a luat proporții tot mai mari. Pelerinajile se țin lanț, ca un semn al minunii pe care Dumnezeu o face pentru țara noastră. Citim, că cele mai numeroase coloane pleacă din chiar Capitala țării, ceea ce dovedește, că nu-i tocmai Sodoma zilelor noastre, cum le place unora să vorbească. Dar și din părțile Ardealului se anunță asemenea procesiuni colective. Această frumoasă mișcare de trezire religioasă trebuie să ne bucure în mod deosebit. Ierarhia noastră însă trebuie să vegheze, ca ea să rămână în alvia ei curată, spre a deveni ceea ce Lourdes este pentru catolicii din toată lumea.

Moartea Reginei Belgiei. Marția trecută a fost dusă la lăcașul de veci Regina Astrid a Belgiei, în jalea imensă a Regelui Leopold și a întreg popoului belgian. Abia reculeși pe urma dispariției tragice a vi-teazului Rege Albert, ei primesc acum o nouă și groaznică lovitură, deplânsă de toată lumea. Pare că familia regală este urmărită de o crudă fatalitate, ce nu iartă. Ziarele însă au relevat cu acest dureros prilej pasiunea sportivă exagerată, ce se manifestă în atâtea familii domnitoare, uitându-se riscurile ei primejdioase pentru soarta Țărilor. Dumnezeu să odihnească cu dreptii pe nefericita regină.

Palatul „Primei ardelene“ din Sibiu. În ziua de 1 Septembrie c. s'a sfințit, în cadru sărbătoresc, noul palat al societății de asigurare „Prima Ardeleană“, din strada principala Regina Maria. A luat parte multă lume din Sibiu și alte centre ardelene, în frunte cu I. P. S. Mitropolit Nicolae. Au rostit cuvântări însuflețite pâr. Mitropolit, dl Ioan Lapedatu, președintele Consiliului de administrație, care a desfășurat pe larg opera însemnată înfăptuită în curs de 25 ani de către această meritoasă instituție românească, ajunsă astăzi la o înflorire excepțională, grație unei conduceri prudente, cinstită și competente. Au mai vorbit dd. Dr. Ilie Beu, în numele „Albinei“ și Ștefan Boer, directorul general al „Primei“. Noul palat este înălțat după planurile distinsului arhitect Cristinel, autorul Catedralei noastre, și constituie o adevărată podoabă a Sibiului românesc.

Consiliul Eparhial ort. rom. Cluj.

Nr. 5759/1935.

Comunicat oficial.

Tinerii cari doresc să fie primiți în vre-unul din seminariile teologice ale vechiului regat pot face cereri la respectivele eparhii cu următoarele documente: 1) Certificat despre absolvirea ultimei clase; 2) Certificat de bună purtare dela școala și dela oficiul parohial; 3) Extrasul de naștere și de botez; 4) Certificat de naționalitate; 5) Act de revaccinare;

6) Certificat dela perceptorat că părinții sunt în ordine cu impozitele și 7) Certificat dela judecătoria că nici părinții nici elevul n'au suferit nici o condamnare. Taxa pentru examenul de primire e 200 Lei. Taxa de internat este 9900 Lei, în care intră și taxele școlare. Dacă elevul este clasificat până la al zecelea poate primi și bursă. Taxa ca bursier este 5000 Lei anual.

Cluj, la 1 Septembrie 1935.

Consiliul eparhial.

AVIZ! Au apărut Cărțile de religie pentru cl. V și VI primară, de Dr. A. Buzdug, prof. la Academia teol. din Cluj. Prețul 14 Lei una fiecare. Se pot comanda la Librăria Eparhială din Cluj, Piața Cuza Vodă Nr. 6.

Nr. 305/1935.

(20) 1—3

CONCURS

Pentru întregirea parohiei de clasa a II-a Inuri, protopopiatul Alba-Iulia, publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima apariție în „Renașterea.“

Venitele împreunate cu acest post sunt:

1. Salar dela Stat conform pregătirii (după bugetarea din 1 Aprilie 1936).
2. Sesiune parohială 15 jugăre 1088 stg.
3. Locuință în natură, fără supraedificate.
4. Una ferdelă de bucate de fiecare fum (cca 250 fumuri).
5. Venitele stolare indatinat.

Cei ce doresc să ocupe acest post își vor înainta Oficiului nostru protopopesc în termenul deschis cererile de concurs, însoțite de documentele necesare, iar cu învoirea noastră prealabilă concurenții se vor putea prezenta în parohie, spre a face cunoștință cu poporul.

Reflectanții vor prezenta act de învoire dela P. S. Episcop, fără de care nu vor fi luați în lista de candidare.

Alba-Iulia, la 4 Iunie 1935.

Oficiul protopopesc în înțelegere cu

Consiliul parohial din Inuri.

Alexandru Baba, protopop.

Nr. 419/1935 prot.

(18) 2—2

CONCURS

Se publică concurs, cu termen de 20 zile, pentru postul de paroh al parohiei de cl. I-a Geomal, din protopopiatul Aiud.

Beneficiile împreunate cu acest post sunt:

1. Salarul legal dela stat după bugetarea (1 Aprilie 1936).
2. Casă parohială corespunzătoare, cu dependințe și grădină de legume în suprafață de 1/2 jug.
3. Sesiune parohială 15 jug. arabil în comună și 10 jug. arabil în comuna Leorinț, primit din reforma agrară.

4. Un parchet anual de pădure, în suprafață de 1/4 jug.

5. Onorarii stolare, conform uzului local.

Concurenții îndreptățiți, având și învoirea P. Sf. Episcop, își vor înainta cererile cu documentele recerute Oficiului nostru protopopesc, în termenul de mai sus, iar cu aprobarea cuvenită, se pot prezenta în parohie, pentru a face cunoștință cu poporul. Aiud, la 28 Iulie 1935.

Oficiul protopopesc în înțelegere cu

Consiliul parohial din Geomal.

Iosif Pop, protopop.

Tipografia Eparhiei ortodoxe române, Cluj.

